

بِسْمِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Fecr Yayınları: 169

DR. ALİ ŞERİATİ VE BİR İDEOLOJİ OLARAK İSLAMCILIK

Ertuğrul CESUR

©FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SAN. VE TİC. LTD. ŞTİ.
(Sertifika no:13178)

Mizanpaj

CİNAS GRAFİK

Kapak

CİNAS GRAFİK

Baskı / Cilt

KALKAN MATBAACILIK

Büyük San. 1. Cad. 99/32 İskitler

Tel: 3419234-3421656 Ankara

2. Baskı: Haziran 2012

ISBN: 978-605-5482-32-9

FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.

Rüzgârlı Cad. Rüzgârlı İşhanı No: 2/5 Ulus - ANKARA

Tel: (0312) 310 08 60 (pbx) - Fax: 311 47 89

Web: www.fcr.com.tr - e-mail: fcr@fcr.com.tr

DR. ALİ ŞERİATİ

VE

BİR İDEOLOJİ OLARAK

İSLAMCILIK

Ertuğrul CESUR

Ankara - 2012

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	9
GİRİŞ.....	11
DR. ALİ ŞERİATİ'NİN HAYATI.....	17
19. YY. SONUNDA OSMANLI DEVLETİ, MODERNLEŞME SORUNU VE NEDEN ALİ ŞERİATİ?	35

I. BÖLÜM: İSLAMİ MİRAS VE AYDINLANMA İDEOLOJİSİ OLARAK İSLAM

A) MUKADDESATÇILIĞIN SEFALETİ: ÖLMEMEK İÇİN ÂCİZCE BİR SAVUNMA.....	49
B) METODOLOJİK YENİLENME.....	54
C) GELENEĞİN ÇÖZÜMLEMESİ: DİN-DEVLET İLİŞKİLERİ AÇISINDAN ŞİİLİK VE SÜNNİLİK.....	58
1) Safevi Şiiliği (İslam Katolikliği)	63
2) Emevi Sünniliği (İslam Ortodoksisi)	73
3) Türklerin İslam Tarihindeki Yeri ve Batı Karşısında Rolü ..	89
a) Anadolu'nun Kimliği	94
b) Mustafa Kemal Sahneye Çıkıyor	97
c) Panislamizm, Panturanizm, Batıcılık.....	99
d) Çerkez Ethem'in Tasfiyesi.....	104
e) Mustafa Suphi'nin Tasfiyesi	107
4) İslam İdeolojisi (İslam Aydınlanması).....	120
a) İdeoloji.....	124
b) Aydın.....	132

II. BÖLÜM: İSLAMİ KÜLTÜRDEN İSLAM İDEOLOJİSİNE

A) ÖZE DÖNÜŞ.....	141
B) TARİH FELSEFESİ	147
Hâbil-Kâbil Çatışması.....	153
C) AİT OLDUĞUMUZ KÜLTÜREL KİMLİK VE UYGARLIK. 156	
1) Doğululuk.....	157
2) Müslümanlık.....	159
3) Bağımsızlık.....	161
4) Çağdaşlık	163

III. BÖLÜM: İSLAM İDEOLOJİSİ

TEVHİD VE ŞİRK'İN SOSYOLOJİSİ	167
1) Şirk: Köleciliğin Teolojisi	168
2) Vahdet: Bir'in Sosyolojisi	172
a) Tanrı Tasavvuru	178
b) İdeal İnsan	181
c) İdeal Toplum	189
d) Kitap: Kur'an	195

IV. BÖLÜM: ERDEMLİLER DAYANIŞMASI VE DİĞER TOPLUMSALLIKLAR

BİR ARADA YAŞAMA SORUNU	209
1) Atina: Seçkin Site-Devlet Ulusçuluğu	212
2) Roma: İmparatorluk Siyaseti ve Asimilasyon	218
a) Roma'da Yahudilik ve Hristiyanlık	222
b) Semitizm'in Özelliği	222
3) Avrupa (Orta Çağ): Din Devleti	226
4) Bizans: Devlet Dini	232
5) Cahiliye: İbrahimi Kültürün Yozlaşması	234
6) Medine: Haniflik	240

V. BÖLÜM: ÇAĞDAŞ BATI DÜŞÜNCESİ

A) İSLAM İDEOLOJİSİ VE BATI EMPERYALİZMİ	249
B) BATI MODERNLEŞMESİ	252
1) Yeni Çağ	255
2) Hümanizm	259
3) Kapitalizm	262
4) Marksizm	268
a) Ne İdealizm Ne Materyalizm: Praksis	272
b) Toplumsal İlişkiler	274
5) Egzistansiyalizm	282

KAYNAKÇA	287
----------------	-----

*Hilelerinle yalanlarınla baş edemedim,
bu bana dert oldu.
Ama ben de senin önünde boyun eğip diz çökmedim,
bu da sana dert olsun.*

S. Rıza

*Gayridür her milletten bizim milletimiz.
Hiç bir dinde bulunmadı din-ü diyânetimiz.
Bu din-ü diyânette, yetmiş iki millette,
Bu dünya ol âhrette, ayırđur âyâtımız*

Yunus Emre

ÖNSÖZ

Tarihte bazı insanlar vardır ki, birer istisna ve kaide dışıdır- lar. Bunlar, bütün yerleşik kuralları, ön kabulleri, dengesini bulmuş ve çift taraflı memnuniyet içerisinde sürüp giden ‘düşmanlıkları’ alt-üst ederler. Bu halleriyle bütün düşmanların ortak düşmanı oluverirler. İsâ’nın ve Musâ’nın yoldaşlarıdır- lar ancak, ne İsâcılara ve ne de Musâcılara yaranabilirler. Onlar, tarihte ayrı bir soyu, ayrı bir milleti, ayrı bir ümmeti temsil ederler. Cemaleddin Afgâni, Sultan Galiyev, Edward Said, Malcolm X, Roger Garaudy, Cemil Meriç vd. Onları özgün kılan; insanlığın ortak kazanımlarını, kendi çıkar get- tolarına hapsedip oportünist bir kıskançlıkla tekelleştirme- den aşkın bir cephede sentezlemeyi başarabilecek ahlâki bir yüceliğe sahip olmalarıdır. İşte Ali Şeriatî de bunlardan biri- dir.

Şeriatî, yazılarını üçe ayırır:

İçtimâiyât (Toplumbilim)

İslâmiyât (İslambilim)

ve

Keviriyât!

Onun bu tasnifini şöyle anlamak da mümkündür. İçtimâiyât, yani sosyoloji yazıları dediği onun toplumcu/sosyalist fikirlerini yansıtır. Keviriyât¹, onun egzistansiyalizm yani varoluşçuluk ve ‘benlik’ felsefesi ile ilgili fikriyatıdır. İslâmiyât ise bu her ikisinin de içerisinde yoğrulduğu ve İslam’ın sembolleriyile, kavramlarıyla ifade edildiği İslam fikriyatıdır. Şeriati’nin tüm düşüncesini *İslambilim* başlığı altında incelemek mümkündür. Bir İslam aydınlanmasına inanan Şeriati, İslambilim çalışmalarında İslam’ın henüz çağın dili ile ifade edilmemiş ideolojisini, Egzistansiyalizm, Marksizm ve diğer Batı düşüncelerinden de yararlanarak çağdaş anlamda yeniden güncelleştirmiştir. Şeriati şuna inanmaktadır:

Bir kimse İslambilim’i yirminci yüzyılda ve İslam’ı yirminci yüzyıl kafasına hakim bütün ideolojilerin ve düşüncelerin üzerinde bir anlayışla kavrayabilir. Yirminci yüzyıl ideolojilerinden geride kalmış bir İslam gidicidir. Bilimden, ideolojiden, sosyalizmden, bilimsel tarih felsefesinden ve egzistansiyalizmden aşağı bir İslam gidicidir ve muhafaza etmek mümkün değildir.

¹ Kevir Farsçada ‘çöl’ demektir. Şeriati aynı adlı kitabını (*Kevir*) şu cümlelerle tarif ediyor: “Bu kitap, Sartre’nin deyişiyle şiir, sözcüğün Farsça anlamıyla gazel, yaralı bir göğsün kanamaları ile çösel bir ruhun dağınık yakarmalarıdır. Bu çöl, benim dünyam olduğu gibi benim yüreğimdir de... Benim yabancı kendim, benim tutuşmuş, ekinsiz yasantım...”